

KARTA INWENTARYZACYJNA GEOSTANOWISKA

Maria Barmuta, Jan Barmuta

Informacje ogólne		
Nr obiektu	091	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	KAMIENIOŁOM SILESIA	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 15°53'30"	Szerokość: 50°57'5.1"
Gmina	Wojcieszów	
Opis lokalizacyjny	Kamieniołom zlokalizowany za zachód od Wojcieszowa. Od skrzyżowania Chrobrego i Robotniczej należy udać się żółtym szlakiem turystycznym. Asfaltową drogą należy dojechać do rozdroża trzech dróg (dwie asfaltowe i jedna leśna). – Następnie należy skręcić w prawo i dojechać do starego wapiennika w pobliżu, którego można zaparkować samochód. Dalej idąc na wprost, po przekroczeniu metalowego szlabanu, dochodzimy ścieżkami do głównego kamieniołomu Silesia	
Rozmiary (np. długość, szerokość, wysokość, powierzchnia)	Długość ok. 450 m Szerokość ok. 150 m Wysokość ścian ok. 40 m	
Charakterystyka naukowa geostanowiska		
Reprezentowana dziedzina nauk o Ziemi (np. tektonika, litologia, stratygrafia, geomorfologia)	Tektonika – fałdy, uskoki, olistolity Litologia – zmetamorfizowane skały osadowe i magmowe Geomorfologia – procesy krasowe	
Rodzaj obiektu	Kamieniołom	
Litologia	Wapień wojcieszowski – wapień krystaliczny Zieleńce, terra rosa, łupki zieleńcowe	
Forma rzeźby terenu		
Geneza obiektu (naturalny, antropogeniczny)	Antropogeniczny,	
Ogólny kontekst geologiczno-geomorfologiczny	Pod pojęciem „wapień wojcieszowski” przyjmuje się zespół wystąpień zmetamorfizowanych skał węglanowych wieku wczesnokambryjskiego występujących wśród zieleńców zlokalizowanych w południowo – wschodniej części gór Kaczawskich (Białek et al., 2007). W obrębie wapieni wojcieszowskich wyszczególniono osiem litotypów tworzących	

	<p>dwa kompleksy. Sedymentacja pierwszego z nich odbywała się w obrębie bardzo płytkiego i płytkiego morza lokalnie osiągając warunki strefy międzypływowej i ponadpływowej, to jest strefy okresowo zalewanej przez wody morskie podczas wysokich pływów i sztormów. Materiał kompleksu drugiego był wynikiem redepozycji kompleksu pierwszego. Sedymentacja wapieni wojcieszowskich zachodziła najprawdopodobniej na wyniesieniach wulkanicznych w znacznej odległości od lądu. (Lorenc, 1983).</p> <p>Na podstawie studiów literaturowych oraz obserwacji terenowych stwierdzono, że wapień wojcieszowski tworzyły budowle węglanowe w obrębie płytkich, najprawdopodobniej szelfowych stref zbiornika. Niektóre ciała wapieni wojcieszowskich interpretuje się jako olistolity, które zostały przeniesione z płytkich stref zbiornika do jego głębszych części na wskutek działalności podmorskich ruchów masowych. Olistolity znajdują się w obrębie łupków radzimowickich, które według najnowszych badań, deponowane były w głębokich strefach basenu powstałego w reżimie ekstensyjnym (Kryza & Zalasiewicz, 2008). Warto zaznaczyć, że pierwotnie łupki radzimowickie interpretowane były jako osady rowu oceanicznego (Baranowski, 1988).</p> <p>Wapień wojcieszowski wykazuje właściwości morfortwórcze – w rejonie Podgórek i Wojcieszowa tworzą ciąg ułożonych niemal równoleżnikowo wzgórz z wyraźnie zaznaczającymi się szczytami partie wzniesień takich jak: Bielec, Połom, Miłek, Osełka. Tworzą też pojedyncze, kopulaste wzgórza np. Widok, Wapiennik.</p> <p>W obrębie wapieni wojcieszowskich rozwinęły się kras. Jaskinia występująca w kamieniołomie Silesia związana jest z okresem formowania się szerokiej powierzchni zrównania na wysokości 500 – 600 m (Pullina, 1977).</p>
<p>Opis obiektu z punktu widzenia nauk o Ziemi</p>	<p>Kamieniołom założony został w jednej z kilku soczew znajdujących się na NW od wzgórza Połom. Długość soczewy, w której założony jest kamieniołom wynosi ok. 500 m, przy szerokości ok. 80 m (Lorenc 1983). Występująca tu odmiana zaliczana jest do litotypu A. Występujące tu marmury mają barwę białą lub kremową. Miejscami wykazują niezbyt wyraźne uławicenie. Ławice są masywne, ich miąższość dochodzi do ok. 5 m. Wyraźnie zaznacza się również cios. W niektórych miejscach wapień pokryte są nalotem koloru ceglanego. Jest to terra rosa – produkt wierzienia chemicznego wapieni w środowisku lądowym. Miejscami ściany kamieniołomu pokrywa nalot ciemnoszary. Są to związki manganowe. Zarówno od strony południowej jak i północnej wapień kontaktują z zieleńcami, aczkolwiek od strony południowej kontakt ma charakter przejściowy, sedymentacyjny, a od strony północnej jest to kontakt ostry, bez wyraźnej strefy przejściowej. Obserwuje się również dolomityzację wapieni w strefie kontaktu. W obrębie zieleńców od strony północnej widoczne są ciała wapieni wojcieszowskich o wielkości do kilku metrów, które mogą być interpretowane jako olistolity lub porwaki.</p> <p>Idąc w głąb wyrobiska w ścianie północnej widoczne jest wejście do niewielkiej jaskini długości 15 m i głębokości 3 m. Szata naciekowa została zniszczona. Jej pozostałości leżą</p>

	<p>między odłatkami skał wzdłuż korytarza. Jaskinia stanowi część środkowego poziomu krasowego będącego pozostałością po większym systemie krasowym (Pullina, 1977).</p>
<p>Historia badań naukowych</p>	<p>Problematyka wapieni wojcieszowskich podejmowana jest już od XIX w (Gürich 1882). Najwięcej kontrowersji budził wiek tych utworów. Tą tematykę w swoich pracach poruszali się m.in. Zimmerman Berg (1932), Schwarzbach (1933), Teisseyre (1967), Gunia (1967) oraz Baranowski i Lorenc (1978). Temat litostratygrafii jako pierwszy podjął Block (1938). Duży wkład w poznanie petrogenety tego wydzieliną wniósł Lorenc (1983). Nieczynny kamieniołom został opisany w pracy poświęconej wapieniom wojcieszowskim (Lorenc 1983) jednakże stanowisko to zmieniło się ponieważ w tamtym czasie obiekt był jeszcze w eksploatacji. W późniejszym czasie obiekt był również wzmiankowany w literaturze (Kozdrój W., Cwojdzinski S. 2005) Jaskinia Silesia była przedmiotem zainteresowań Pulliny (1960, 1964, 1977). Została ona zinventaryzowana i opisana, a także zinterpretowano procesy geomorfologiczne mające wpływ na jej powstanie.</p>
<p>Wartości dodatkowe (historyczne, biologiczne)</p>	<p>Nowoodkryte stanowisko motyla <i>Zanclognatha zelleralis</i>. Odślonięcie znajduje się w obrębie obszaru Natura 2000 Góry i Pogórze Kaczawskie.</p>
<p>Bibliografia (najważniejsze pozycje)</p>	<p>Baranowski Z., 1988 - łupki radzimowickie Gór Kaczawskich (Sudety Zachodnie): charakterystyka litofacjalna zmetamorfizowanych osadów rowu oceanicznego. . <i>Annales Societatis Geologorum Poloniae</i>, 58, 3-4, s.: 325-383. Białek, D., Raczyński, P., Sztajner, P. i Zawadzki, D., 2007. Archeocjaty wapieni wojcieszowskich. <i>Przegląd Geologiczny</i>, 55(12/2), pp. 1112-1116 Kozdrój W., Cwojdzinski S. 2005; Objasnienia do Szczegółowej mapy geologicznej Polski w skali 1:50 000. Arkusz Wojcieszów. CAG, Warszawa Kryza, R. i Zalasiewicz, J., 2008. Records of Precambrian - Early Palaeozoic volcanic and sedimentary processes in the Central European Variscides: A review of SHRIMP zircon data from Kaczawa succession (Sudetes, SW Poland). Tom 461, pp. 60-71. Lorenc S., 1983. Petrogeneza wapieni wojcieszowskich; <i>Geologia Sudetica</i> vol XVIII nr 1. Pulina M. 1960: Jaskinia Silesia. <i>Speleologia</i>, II:(2-4). Warszawa. Pulina M. 1964: Zjawiska krasowe w Sudetach. Instytut Geografii PAN. Warszawa. Pulina M. 1977: Zjawiska krasowe w Sudetach Polskich. Dokumentacja Geograficzna, IGiPZ PAN, 2-3:1-118. Ossolineum, Wrocław - Warszawa.</p>
<p>Inne uwagi</p>	<p>Dobrzański X, Myśków E. 2018 r. Uwagi o biologii <i>Zanclognatha zelleralis</i> (Wocke, 1850) (Lepidoptera: Erebidae) oraz dwa nowe stanowiska w Polsce</p>

Stan i możliwości wykorzystania	
Możliwości wykorzystania obiektu do celów edukacyjnych	Jeden z najlepszych obiektów do celów geoedukacyjnych w regionie umożliwiający edukację na różnych poziomach wiedzy. W kamieniołomie można obserwować czytelne procesy geologiczne. Możliwości podjęcia następującej tematyki: Geologia- skały zmetamorfizowane skały magmowe i osadowe, zjawiska tektoniczne – uskoki, fałdy, olistolity; Geomorfologia – procesy krasowe, jaskinie; Górnictwo – eksploatacja wapieni wojcieszowskich, wykorzystanie surowca skalnego.
Dostępność: ograniczenia, bezpieczeństwo	Przed wejściem na tereny po górnicze znajduje się tabliczka z zakazem wstępu. Duże zwaly drobnych i większych bloków skalnych znajdujące się pod ścianami kamieniołomu są zagrożeniem dla odwiedzających (teren wymaga przynajmniej częściowego uprzątnięcia i zabezpieczenia)
Istniejąca infrastruktura turystyczna	Brak infrastruktury, choć do kamieniołomu doprowadza szlak turystyczny
Istniejące i potencjalne zagrożenia	Teren wymaga usunięcia zbędnej sukcesji roślinnej. Oddanie kamieniołomu do użytku turystycznego może (prawdopodobnie) wpłynąć negatywnie na stanowisko rzadko występującego motyla.

Dokumentacja graficzna

091_1 Wyrobisko kamieniołomu Silesia

091_2 Uławiczone wapienie litotypu A z dobrze widocznym nadkładem złożonym z zieleńców

091_3 Zieleńce występujące w nadkładzie wapieni. W obrębie zieleńców widoczne fragmenty wapieni wojcieszowskich

091_4 Rumosz skalny złożony z fragmentów wapieni wojcieszowskich

091_5 Ściana z widocznym wejściem do jaskini